

УДК 65.012.34

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-288-6-55

НОСАР А.А.

Міжнародний університет бізнесу і права

РОЗВИТОК СФЕРИ СКЛАДСЬКОЇ ЛОГІСТИКИ: РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ, НАЦІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Метою статті є аналіз сучасного стану та перспектив розвитку сфери складської логістики в Україні. Проаналізовано динаміку прийнятих в експлуатацію складських будівель. Визначено загальні показники розвитку складської логістики в Україні. Проаналізовано основні показники розвитку складської логістики в Україні. Визначено основний попит на види логістичного аутсорсингу. Обґрунтовано стримуючі чинники розвитку ринку логістичного аутсорсингу. Доведено, що ефективна логістика також важлива для внутрішнього ринку, щоб доступні, безпечні та надійні транспортні та інші логістичні послуги могли допомогти українській економіці розвиватися стабільно власне в економічному, соціальному та екологічному аспектах.

Ключові слова: складська логістика, логістичний аутсорсинг, складські будівлі, показники розвитку

ANATOLIY NOSAR

Getter International University of Business and Law

DEVELOPMENT OF WAREHOUSE LOGISTICS: REGIONAL FEATURES, NATIONAL TRENDS AND INTERNATIONAL EXPERIENCE

The purpose of the article is to analyze the current state and prospects for the development of warehousing logistics in Ukraine. The dynamics of commissioned warehouse buildings is analyzed. The general indicators of warehouse logistics development in Ukraine are determined. The main indicators of warehousing logistics development in Ukraine are analyzed. It is analyzed that in recent years there have been trends in the construction and commissioning of new warehouses by the main participants in the logistics market in Ukraine from scratch. It is proved that this approach is economically justified, as it allows to place warehouses exactly where the market is growing rapidly, to use new materials and construction technologies, which in 2-3 years allow to obtain a higher level of profitability and payback than rent or overhaul physically, and obsolete premises as well as to adapt as much as possible to the new logistics route. It is determined that in 2019 the total volume of occupied warehouse space amounted to about 138,000 square meters, which is 12% lower than last year, and the vacancy of warehouses decreased by 4.8%. This is evidence that the warehouse real estate market is characterized by a low level of competition and significant volumes of unmet demand.

Reasonably restraining factors of development of the market of logistic outsourcing. The main demand for types of logistics outsourcing is determined. It is proved that in Ukraine the demand for the following types of logistics outsourcing is growing: freight forwarding services both limited (direct transportation of goods) and complex, including documentation, information support, loading and unloading operations; customs clearance services, which are a specific logistics service and require operation within the regulated internal and external legal field; warehousing services, in particular from operators that are able to guarantee specific storage conditions for goods and their insurance; coordination services, packaging / repackaging of goods, warehousing, forwarding services, comprehensive services, which are a coordinated system of all logistics business processes and are provided by companies (3PL and 4PL operators) with a complex supply algorithm.

It has been proven that efficient logistics is also important for the internal market so that affordable, safe and reliable transport and other logistics services can help the Ukrainian economy to develop stably in economic, social and environmental aspects.

Key words: warehouse logistics, logistics outsourcing, warehouse buildings, development indicators.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

В сучасних умовах логістика виступає одним з базових бізнес-процесів, а від її ефективної організації залежить конкурентоспроможність, рентабельність та імідж підприємства на відповідних ринках. За підрахунками спеціалістів, щорічно витрати українських компаній на логістичні послуги становлять понад 10 млрд. дол. США і, при цьому, більш ніж третина цих витрат є нераціональними. У залежності від виду економічної діяльності від 10 до 25% логістичних витрат припадає на зберігання продукції. Саме тому, складська логістика є однією з важливих складових інфраструктурного забезпечення розвитку економіки на всіх рівнях, а дослідження основних тенденції розвитку даних послуг має важливе теоретичне і прикладне значення.

Актуальність розвитку сфери складної логістики зумовлена недостатнім рівнем розвитку даної сфери в Україні на тлі активного прогресування даного ринку в умовах сучасних ринкових трансформацій та глобальних економічних трендів. У цьому контексті погоджуємося з думкою науковців Н. Я. Пітель, Л. П. Альошкіної та Л. В. Клименко, що «Об'єктивна оцінка розвитку логістики та підвищення її ефективності є передумовою стабілізації і подальшого зростання економіки країни, позитивно впливає на її конкурентоспроможність, сприяє більш повному використанню транзитного потенціалу, стимулює процеси диверсифікації, підвищення зайнятості населення, скорочення бідності, тощо» [1, с.14].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Серед дослідників, котрі займалися аналізом сучасного стану та перспектив розвитку сфери складської логістики в Україні, можна виділити наступних: Питель Н. Я., Альошкіна Л. П., Клименко Л. В. [1], Пасічник А. М., Лебідь І. Г., Кутирєв В. В., Бугерко К. М. [5], Колесніков В. П., Кучкова О. В. [6] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері складської логістики в Україні аналіз сучасного стану та перспектив її розвитку потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статті

Метою статті є аналіз сучасного стану та перспектив розвитку сфери складської логістики в Україні.

Виклад основного матеріалу.

Як зазначають експерти Світового банку, «Україна є світовим постачальником харчових продуктів та провідним експортером сільськогосподарської продукції, відіграючи життєво важливу роль у забезпеченні безпеки продуктів харчування у світі. Оскільки міжнародна торгівля складає понад 100% ВВП України, важливе значення має ефективне використання логістичної системи. Враховуючи важливість міжнародної торгівлі та вплив геополітичних подій на транспортні маршрути та витрати, логістика відіграватиме все більш значущу роль у сталому розвитку країни. Ефективна логістика також важлива для внутрішнього ринку, щоб доступні, безпечні та надійні транспортні та інші логістичні послуги могли допомогти українській економіці розвиватися стабільно власне в економічному, соціальному та екологічному аспектах» [2].

Згідно даних державної служби статистики, станом на кінець 2019 року загальна площа складських приміщень в Україні становить близько 3 млн. кв. м. Найбільша питома вага складських приміщень розміщена у Київській (23,4%), Черкаській (7,7%), Харківська (7%), Одеській (6,5%) та Дніпропетровській (5,3%) областях.

Статистичні дані свідчать, що останніми роками спостерігаються тенденції будівництва та введення в експлуатацію нових складських приміщень основними учасниками логістичного ринку в Україні практично з нуля. Такий підхід є економічно обґрунтованим. Оскільки дозволяє розміщувати складські приміщення саме там, де швидко зростає ринок, використовувати нові матеріали та технології будівництва, що в перспективі 2-3 років дозволяють отримувати вищий рівень рентабельності та окупності, ніж оренда або капітальний ремонт фізично та морально застарілих приміщень а також максимально адаптуватися до нових логістичних маршрутів. На рисунку 1. наведено динаміку будівництва нових складських приміщень за 2017-2019 роки.

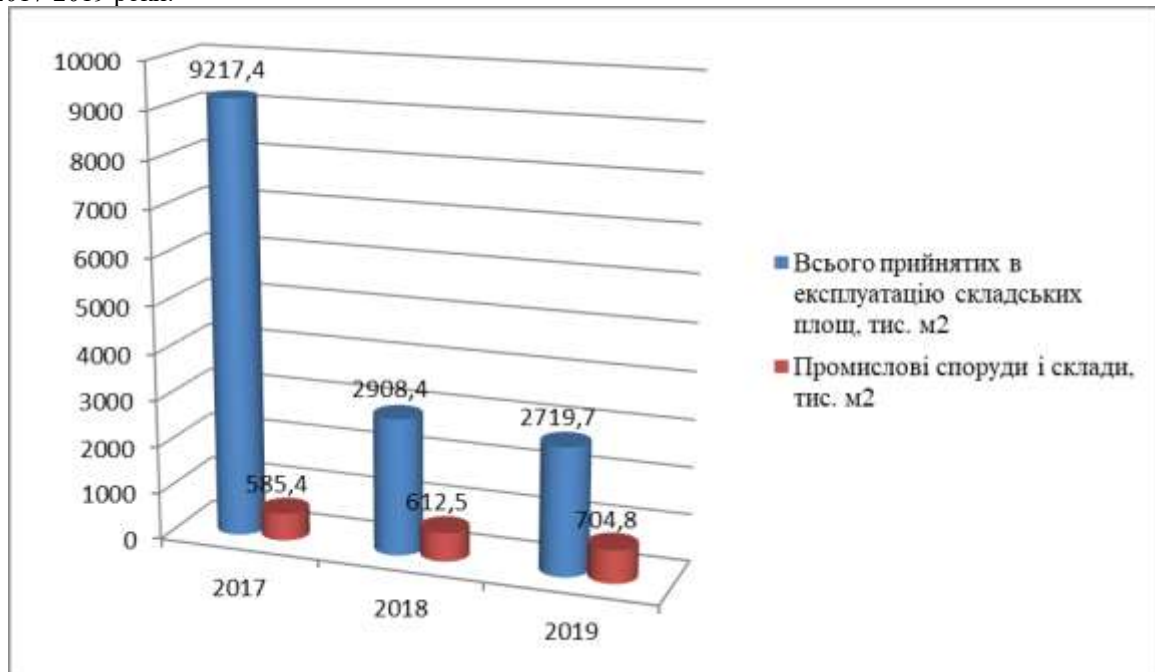

Рис. 1. Динаміка прийнятих в експлуатацію складських будівель

Джерело [3]

У 2019 році загальний обсяг зайнятих складських площ склав близько 138 000 м кв., що на 12% нижче в порівнянні з минулим роком, а вакантність складських приміщень скоротилася на 4,8%. Все це свідчить про те, що ринок складської нерухомості характеризується незначним рівнем конкуренції та суттєвими обсягами незадоволеного попиту.

За дослідженнями спеціалістів аналітичного центру «Про Консалтинг», «основний попит на складські приміщення формують дистриб'ютори, ритейлери, компанії, які безпосередньо займаються виробництвом. У 2018 році, в структурі попиту на складську нерухомість, лідували ритейлери - 63%, далі представники медицини та фармацевтики і 3PL оператори. Разом вони займали 95% складських площ, решта 5% - були зайняті іншими сегментами. Серед представників промислової галузі найбільший попит на складські приміщення мають виробники продуктів харчування, напоїв, тютюнових виробів, текстилю та одягу. За площею складських приміщень п'ятірку лідерів у галузі складської обробки і зберігання формують Kuehne + Nagel, Zammler, Raben Ukraine, EKOL Logistics, FM Logistic. Складські приміщення цих компаній представлені складами класу «А» і «Б», «В» і «В+». Знаходяться вони переважно в Києві або Київській області. Також спостерігається тенденція будівництва нових складів в Львові і Дніпропетровську, що пов'язано зі зростаючим попитом в цих містах. Львівська область - приваблива своїм географічним розміщенням»[4].

Загалом, попри зростання попиту на послуги складської логістики значна частина вітчизняних промислових підприємств а також підприємств з іноземними інвестиціями використовують власні склади та формують власні логістичні ланцюги що не дозволяє здійснювати об'єктивний аналіз розвитку складської логістики на основі даних державної служби статистики. Попри загальні тенденції щодо нарощення вакантного попиту на складські послуги кількість суб'єктів господарювання, що функціонують в цій сфері за період 2010-2019 років скоротилася на 16%, а чисельність зайнятих осіб-більше ніж на половину (-53%). Доцільно зазначити, що питома вага суб'єктів малого бізнесу в дослідженій галузі є достатньо значною і складає у середньому 60%. У таблиці 1. наведено основні показники розвитку підприємств сфери складської логістики в Україні.

Таблиця 1.

Загальні показники розвитку складської логістики в Україні

Період	Кількість суб'єктів господарювання, одиниць	з них, фізичних осіб підприємств, %	Кількість зайнятих осіб, чол	з них, фізичних осіб підприємств, %	Обсяг наданих послуг, млн. грн	з них, фізичних осіб підприємств, %
2010	24105,0	73,8	485081,0	5,6	80698,4	4,5
2011	18784,0	62,5	472159,0	4,4	102203,4	2,8
2012	16261,0	54,5	522123,0	3,5	124844,2	2,0
2013	17473,0	53,9	510633,0	3,9	127127,4	2,2
2014	19868,0	63,9	407801,0	7,2	119433,3	2,8
2015	20908,0	65,3	342169,0	6,7	154933,7	4,1
2016	19339,0	65,9	204745,0	9,3	154747,5	4,0
2017	18835,0	61,4	211905,0	8,5	177252,9	4,1
2018	19031,0	60,1	228614,0	8,8	201954,5	4,6
2019	20198,0	59,7	228182,0	9,1	230791,8	4,5
Темпи приросту, у, % 2019/2010	-16,2	-14,1	-53,0	3,5	186,0	0,0
Темпи приросту, у, % 2019/2018	6,1	-0,4	-0,2	0,3	14,3	-0,1

Джерело: [3]

Дані таблиці свідчать, що попри суттєве зростання обсягів наданих послуг (186%) кількість суб'єктів господарювання та зайнятих осіб в галузі скорочується. Це частково пов'язано з впровадженням нових технологій складської логістики, зменшення ділової активності в окремих секторах економіки, зокрема у виробництві, структурними змінами тощо. Водночас, аналізуючи статистичні дані можемо зробити висновок про недостатній рівень розвитку аутсорсингу в даній сфері в Україні у той час як в країнах з розвинутою економікою аутсорсинг складської логістики є одним з головних трендів сьогодення.

В цілому, на Україні зростає попит характеризується попитом на наступні види логістичного аутсорсингу:

- 1) транспортно-експедиційні послуги як обмежені (безпосереднє перевезення вантажу) так і комплексні, що включають документаційний, інформаційний супровід, навантажувально-розвантажувальні роботи
- 2) послуги з митного оформлення вантажів, що є специфічним логістичним сервісом й вимагають функціонування в межах регламентованого внутрішнього і зовнішнього правового поля;
- 3) послуги складування, зокрема в операторів, що здатні гарантувати специфічні умови зберігання товарів та їх страхове забезпечення;
- 4) координаційні послуги (упаковка/перепаккування товарів, складування, експедиційне обслуговування. Такі послуги користуються попитом у компаній, що мають розгалужену мережу філій у різних регіонах;

5) Комплексні послуги, що являють собою координовану систему всіх логістичних бізнес-процесів й надаються компаніями (3PL і 4PL оператори) зі складним алгоритмом постачань.

В цілому, ринок логістичних послуг, зокрема аутсорсингу, в Україні поступово переходить зі стадії зародження до стадії розвитку під дією об'єктивних економічних чинників, серед яких розвиток внутрішнього та зовнішнього ринку електронної комерції, активізація експортно-імпорتنних операцій, поступове відновлення бізнес-активності, зокрема у сфері торгівлі та сільського господарства. Водночас, стримуючими чинниками розвитку ринку логістичного аутсорсингу залишаються наступні:

- застарілий автопарк і підхід до формування транспортних мереж;
- застарілі складські площі, до того ж в недостатній кількості;
- «непрозорість» логістичних операцій;
- недосконала законодавча база;
- відсутність належних знань в області логістики та кваліфікованого персоналу;
- завищені ціни на логістичні послуги та високий рівень інфляції;
- сильна політизація господарського середовища;
- чинники недовіри: боязнь втрати контролю, розкриття комерційної таємниці, відсутність знань в області аутсорсингу, небажання скорочення персоналу тощо [5].

Погоджуємося з думкою В. П. Колеснікова та О. В. Кучкової, що «розвиток ринку логістики України має свої відмінні особливості, що обумовлено впливом багатьох чинників. Ринок складської нерухомості сьогодні ділиться безпосередньо на склад і комплекс логістичних послуг. Поступово традиційні склади втрачають свою актуальність. Перелік послуг, що надається логістичними центрами, постійно збільшується, а з конкуренцією відповідно зростає їх якість. Підприємці прагнуть до мультиформатності, вважаючи за краще складський комплекс, до якого входить виробництво, склади, а також офісні приміщення і стоянка для автомобілів» [6].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Проаналізовано, що останніми роками спостерігаються тенденції будівництва та введення в експлуатацію нових складських приміщень основними учасниками логістичного ринку в Україні практично з нуля. Доведено, що такий підхід є економічно обґрунтованим, оскільки дозволяє розміщувати складські приміщення саме там, де швидко зростає ринок, використовувати нові матеріали та технології будівництва, що в перспективі 2-3 років дозволяють отримувати вищий рівень рентабельності та окупності, ніж оренда або капітальний ремонт фізично та морально застарілих приміщень а також максимально адаптуватися до нових логістичних маршрутів. Визначено, що в 2019 році загальний обсяг зайнятих складських площ склав близько 138 000 м кв., що на 12% нижче в порівнянні з минулим роком, а вакантність складських приміщень скоротилася на 4,8%. Це є свідченням того, що ринок складської нерухомості характеризується незначним рівнем конкуренції та суттєвими обсягами незадоволеного попиту.

Доведено, що в Україні зростає попит на наступні види логістичного аутсорсингу: транспортно-експедиційні послуги як обмежені (безпосереднє перевезення вантажу) так і комплексні, що включають документальний, інформаційний супровід, навантажувально-розвантажувальні роботи; послуги з митного оформлення вантажів, що є специфічним логістичним сервісом й вимагають функціонування в межах регламентованого внутрішнього і зовнішнього правового поля; послуги складування, зокрема в операторів, що здатні гарантувати специфічні умови зберігання товарів та їх страхове забезпечення; координаційні послуги (упаковка/перепаккування товарів, складування, експедиційне обслуговування; комплексні послуги, що являють собою координовану систему всіх логістичних бізнес-процесів й надаються компаніями (3PL і 4PL оператори) зі складним алгоритмом постачань.

Література

1. Пітель Н. Я., Альошкіна Л. П., Клименко Л. В. Пріоритети державної політики стимулювання логістичних процесів. Економіка та держава. 2018. № 8. С.14-18
2. Стратегія сталої логістики та План дій для України Проект для розгляду. URL: <https://mtu.gov.ua/files/Logistics.pdf>
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Аналіз ринку складської логістики України за 2019 рік. URL: <https://proconsulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-skladskoj-logistiki-ukrainy-2019-god>
5. Пасічник А. М. Проблеми та перспективи розвитку логістичного аутсорсингу в транспортній системі України / А. М. Пасічник, І. Г. Лебідь, В. В. Кутирєв, К. М. Бугерко // Управління проектами, системний аналіз і логістика. 2014. Вип. 14(1). С. 146-159. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Upsal_2014_14\(1\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Upsal_2014_14(1)_20)
6. Колесніков В. П., Кучкова О. В. Сучасний стан та перспективи розвитку складської нерухомості України. Прометей. 2014. № 2(44). С.185-188
7. Іртіщева І.О., Смелянєць Т.В., Бурдельна Г.О., Крамаренко І.С. Стан та стратегічні орієнтири інвестиційно-фінансового забезпечення агропродовольчої сфери в умовах глобалізації. Агросвіт. 2012. №7. С.26-30

8. Іртищева І.О., Крамаренко І.С. Фінансово-кредитне забезпечення агропродовольчої сфери України: сучасний стан та перспективи розвитку. Агросвіт. 2012. №3. С.14-16

References

1. Pitel' N. Ja., Al'oshkina L. P., Klymenko L. V. Priorytety derzhavnoi' polityky stymuljuvannja logistychnyh procesiv. Ekonomika ta derzhava. 2018. № 8. S.14-18
2. Strategija staloi' logistyky ta Plan dij dlja Ukrai'ny Proekt dlja rozgljadu. URL: <https://mtu.gov.ua/files/Logistics.pdf>
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrai'ny. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Analiz rynku sklads'koi' logistyky Ukrai'ny za 2019 rik. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-skladskoj-logistiki-ukrainy-2019-god>
5. Pasichnyk A. M. Problemy ta perspektyvy rozvytku logistychnogo outsorsyngu v transportnij systemi Ukrai'ny / A. M. Pasichnyk, I. G. Lebid', V. V. Kutyryjev, K. M. Bugerko // Upravlinnja proektamy, systemnyj analiz i logistyka. 2014. Vyp. 14(1). S. 146-159. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Upsal_2014_14\(1\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Upsal_2014_14(1)_20)
6. Kolesnikov V. P., Kuchkova O. V. Suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku sklads'koi' neruhomosti Ukrai'ny. Prometej. 2014. № 2(44). S.185-188
7. Irtyshheva I.O., Smeljanec' T.V., Burdel'na G.O., Kramarenko I.S. Stan ta strategichni orijentyry investycijno-finansovogo zabezpechennja agroprodovol'choi' sfery v umovah globalizacii'. Agrosvit. 2012. №7. S.26-30
8. Irtyshheva I.O., Kramarenko I.S. Finansovo-kredytne zabezpechennja agroprodovol'choi' sfery Ukrai'ny: suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku. Agrosvit. 2012. №3. S.14-16

Надійшла / Paper received: 02.11.2020

Надрукована / Paper Printed : 04.01.2021